

техніки, технології та організації виробництва, нових підходів до ресурсного забезпечення сільського господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоусько Я. К. Тенденції і напрями розвитку техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва / Я. К. Білоусько // Агроінком. - 2007. - N5/6. - С. 46-51.
2. Блоха А.В. Дискримінантний аналіз оцінки окупності витрат на матеріально-технічні ресурси / А.В. Блоха // Економіка АПК. - 2010. - №3(185). - С. 63-67.
3. Горьовий В. П. Розвиток виробничо-технічного обслуговування підприємств АПК / В. П. Горьовий // Вісник аграрної науки. - 2007. - №11. - С. 59-64.
4. Павлов В.І. Регіональний агросервісний комплекс в умовах становлення ринкових відносин: монографія / В.І. Павлов, В.М. Павлюк. — Луцьк: Надстир'я, 1995. - 96 с.
5. Петров В.М. Розвиток агротехнологій і технічна політика у сільському господарстві / В.М. Петров // Економіка АПК. - 2006. - №8. - С. 36 - 40.
6. Комплексна державна підтримка розвитку українського села на період до 2015 року // Економіка АПК. – 2007. - № 1. – С. 3-50.
7. Формування ринків матеріальних ресурсів АПК / за ред. Г.М. Підлісецького. - К. : Інститут аграрної економіки, 2001. - 428 с.
8. Шибанін В.С. Системне оновлення і розвиток матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства (організаційно-економічні аспекти) / Шибанін В.С. - К.: ННЦ ІАЕ, 2005. - 276 с.

УДК: 657: 471.631.162

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ

Шепель І.В. – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Розвиток аграрного сектора економіки передбачає створення конкурентного середовища з потужним підприємництвом, що потребує суттєвої перебудови всіх складових аграрного ринку, зокрема поліпшення основних функцій управління господарською діяльністю. При цьому нового значення набуває звітна інформація про стан активів аграрного підприємства, насамперед матеріальних цінностей, які складають найбільш питому вагу у витратах та у товарній продукції.

Наближення національних стандартів бухгалтерського обліку на засадах гармонізації до прийнятого в міжнародній обліковій практиці якісного рівня потребує не лише розробки та впровадження системи бухгалтерського обліку в аграрних формуваннях, наближеної до організаційних та методологічних

принципів міжнародних стандартів, але й необхідності повного використання традиційних для вітчизняного обліку прийомів та методів оцінки, поєднання контрольних функцій із завданнями управління товарно-матеріальними цінностями.

Стан вивчення проблеми. Значний вклад у теорію та методологію обліку та контролю товарно-матеріальних цінностей внесли вчені М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, М.Я. Дем'яненко, І.К. Дрозд, В.М. Жук, В.П. Завгородній, С.Я. Зубілевич, Є.В. Калюга, Г.Г. Кірейцев, В.Г. Лінник, В.Б. Моссаковський, Н.Л. Правдюк, П.Т. Саблук, І.Б. Садовська, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші. Серед зарубіжних вчених – Х. Андерсон, Р. Антоні, М.І. Баканов, Ф. Вуд, Д. Колдуелл, Г. Мус, Б. Нідлз, В.В. Патров, Я.В. Соколов та інші.

Завдання і методика досліджень. Завдання полягає в удосконаленні окремих теоретичних положень бухгалтерського обліку і контролю товарно-матеріальних цінностей в аграрних формуваннях, розробці практичних рекомендацій з удосконалення формування об'єктивної інформації про ТМЦ у фінансовій звітності. Методика дослідження базується на системному підході, розробці моделі досліджуваного об'єкта для облікових та контрольних процедур. В обґрунтуванні наукового підходу удосконалення обліку і контролю досліджуваного об'єкта використано методи порівняння, загальнонаукові методи системного підходу при врахуванні специфіки діяльності аграрних формувань, дослідженні стану бухгалтерського обліку.

Результати досліджень. З переходом аграрних формувань до діяльності в умовах ринкової економіки, частою зміною цін на оборотні активи зростає значення бухгалтерського обліку та контролю цього об'єкта. ТМЦ є основним оборотним активом підприємств, складовою виробничого циклу. Тому облік їх винятково важливий для всіх стадій процесу кругообороту ТМЦ та потреб різних користувачів.

Положення облікової політики, визначені в Наказі про облікову політику, є своєрідним вибором способу ведення обліку та складання звітності не тільки для зовнішніх, але і внутрішніх користувачів. Отже, як інформація, що розкриває особливості ведення обліку, щодо ТМЦ в обліковій політиці, важливими є такі моменти: визначення переліку об'єктів обліку ТМЦ та їх структури і класифікації; визнання й первісна оцінка; оцінка споживання, руху та вибуття ТМЦ; способів обліку – партійний, сортовий чи за залишками – сальдовий. Аналіз цих моментів знаходить втілення в обранні системи організації обліку ТМЦ – періодичної чи постійної [2].

Серед внутрішніх чинників загальноорганізаційного характеру, що впливають на вибір та побудову оптимального обліку ТМЦ, можна виділити: особливості об'єкта обліку, притаманного галузі – біологічний характер оборотних активів у частині ТМЦ, використання ТМЦ у вигляді незавершеного виробництва, часто – відсутність можливості ідентифікації ТМЦ з аналогічними на ринку для визначення справедливої вартості, широка номенклатура і значна кількість запасів, які забезпечують стабільність виробництва, варіативність використання методів обліку ТМЦ на підприємстві, потреба в наявності інформації щодо оцінки ТМЦ у момент здійснення операцій; необхідність планування фінансування розвитку

підприємства; наявність проблем з вільними оборотними коштами і потреба їх поповнення за рахунок реалізації продукції.

Удосконалення обліку ТМЦ розпочинається з належної організації складського господарства. Велике значення для збереження матеріальних запасів має наявність технічно оснащених складських приміщень із сучасними ваговими приладами і пристроями, що дозволяють механізувати й автоматизувати складські операції та складський облік. При цьому він має відповідати як власне організаційним складовим виробництва і потреб управління, так і подальшому зведенню інформації (рис.1).

Подальший розвиток облікового забезпечення управління спирається на систему внутрішньогосподарського контролю. Тому ці проблеми в аграрних формуваннях набувають важливого методологічного і практичного значення. Заходи, які вирішуються в системі внутрішньогосподарського контролю, лежать у площині застосування прогресивніших складових матеріальних запасів і скорочення відходів та втрат у виробничому процесі сільськогосподарської діяльності [3].

Рисунок 1. Схема організації обліку товарно-матеріальних цінностей

З огляду на те, що контроль ТМЦ в аграрних формуваннях є основою виконання таких функцій, як визначення відповідності фактичних обсягів обліковим даним, обґрунтування оцінки ТМЦ, контроль списання витрат на виробництво, доцільно здійснювати класифікацію відповідно до цих функцій.

Функція обґрунтування витрат і результатів – деякі автори [1] називають її організаційною, найбільш повно проявляється у встановленні оптимальних пропорцій між окремими елементами процесу праці та ланками виробництва, у доцільній координації як у часі, так і в просторі всіх матеріальних ресурсів.

Найважливішими ланками контролю є показники витрат сировини, основних матеріалів, допоміжних матеріалів для технологічних цілей, палива, електроенергії, води, інших енергоресурсів на виробничі та господарські потреби [5]. Таким чином, контроль ТМЦ передбачає виконання роботи з оцінки раціональності структури запасів, вибір і обґрунтування ключових показників, які будуть застосовуватися в процесі управління; визначення повноти й достовірності ведення обліку та власне контроль за збереженням.

Контроль ТМЦ сприяє формуванню системи безперервної діяльності, спрямованої на управління ними для здійснення безперебійної роботи підприємства. Сформована контрольна інформація про фізичний рух і вартість дозволяє оперативно управляти матеріальними потоками.

Необхідність контролю товарно-матеріальних цінностей полягає в тому, що керівництву підприємства необхідно мати інформацію за певний період про стан груп матеріальних і товарних запасів. На підприємстві контроль товарних запасів здійснюється не систематично. Він зводиться до контролю й аналізу обсягу товарних запасів за результатами звіту матеріально-відповідальних осіб та бухгалтерської облікової інформації за місяць [4]. Це не дає змоги своєчасно приймати управлінські рішення. Контроль за рухом, збереженням і раціональним використанням запасів здійснюється безпосередньо за документами бухгалтерського обліку. Вони також є інформаційною базою для аналізу використання сировини, незавершеного виробництва, готової продукції, у результаті якого виявляються фактори, що спричиняють вплив на фінансові результати діяльності. Отже, істотно поліпшити контроль матеріально-виробничих цінностей можна, насамперед аналізуючи інформацію застосовуваних документів, облікових реєстрів, тобто використовуючи накопичувальні документи матеріального обліку.

Таким чином, система контролю ТМЦ дозволяє: створити в аграрних формуваннях раціональну й ефективну систему бухгалтерського обліку з метою оперативного і стратегічного управління та планування виробничої діяльності; більш обґрунтовано формувати витрати виробництва; виявляти внутрішні резерви зміцнення фінансового стану; підвищити загальну ефективність сільськогосподарського виробництва.

Найбільш ефективними заходами контролю за станом ТМЦ є контроль ефективності складського обліку, в його складі – дотримання норм у процесі споживання матеріалів у розрізі структурних підрозділів, об'єктів ТМЦ, відповідальних осіб, первинних документів.

Основні завдання контролю товарно-матеріальних цінностей наведено на рис. 2.

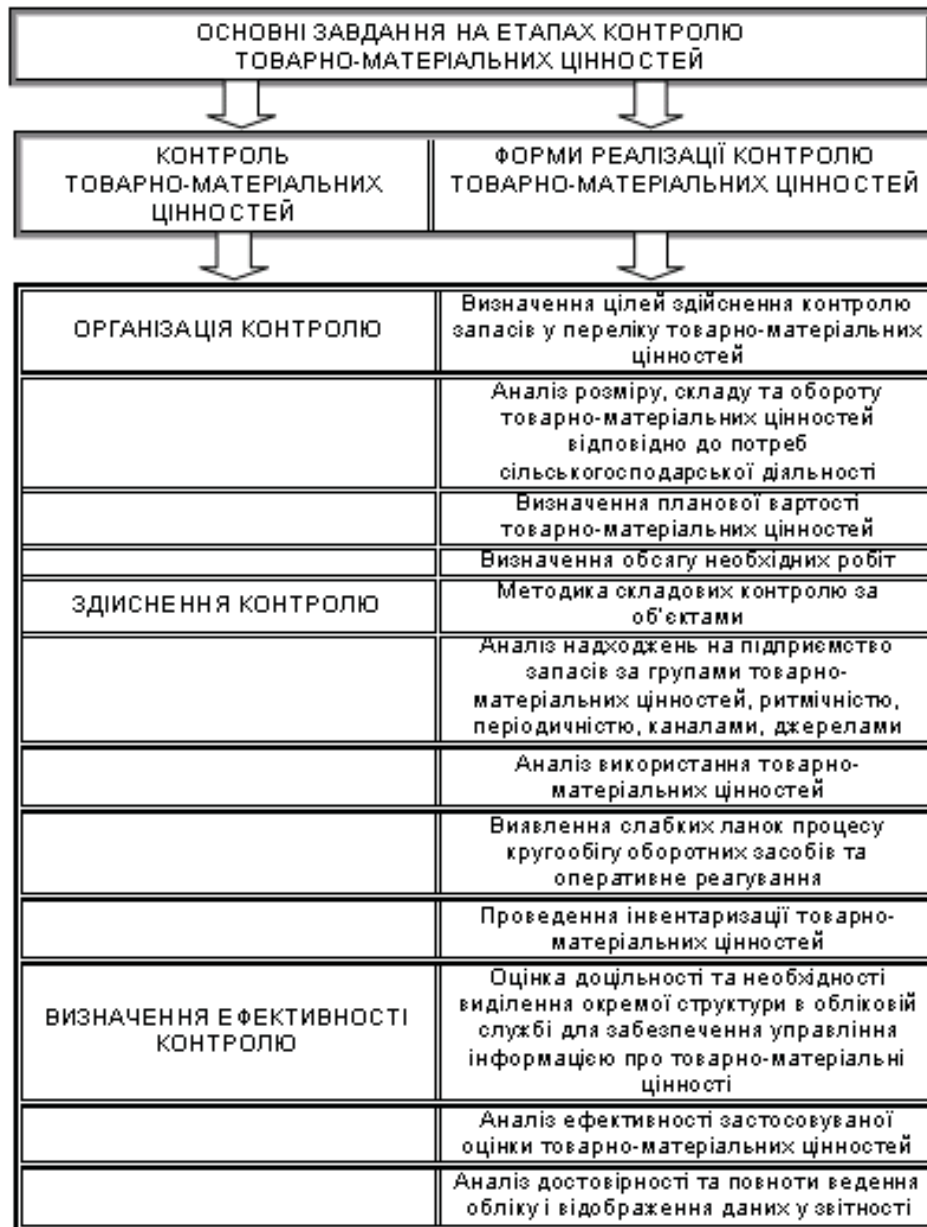

Рисунок 2. Основні завдання контролю товарно-матеріальних цінностей аграрних формувань

У ході процесу контролю стану ТМЦ передбачаються такі етапи: організація контролю ТМЦ загалом і за структурою, що створює інформаційну базу для прийняття управлінських рішень; контроль стану ТМЦ, ступінь раціональності здійснення операцій з ними, кількісна оцінка факторів, які

впливають на контрольований об'єкт; нормування ТМЦ, яке передбачає визначення граничних величин споживання чи резерву по окремих видах ТМЦ (норми спецодягу, природного убутку та ін.); планування витрат, яке надає можливість визначати мінімальні та максимальні межі розміру ТМЦ, який максимально відповідає досягненню оптимального прибутку для аграрного формування (рис. 3).

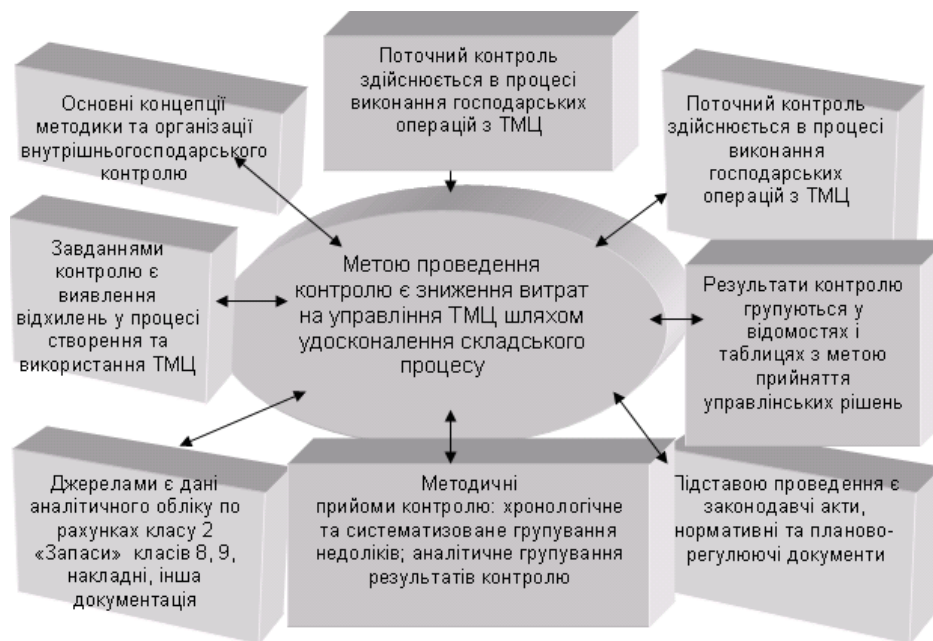

Рисунок 3. Типова модель стандарту внутрішньогосподарського контролю товарно-матеріальних цінностей аграрних формувань

У процесі внутрішньогосподарського контролю перевіряється правильність і повнота відображення ТМЦ в системі натурального та на рахунках бухгалтерського обліку, а також розмежування їх між звітними періодами розрахунково-аналітичними методичними прийомами. Передусім, складається розрахунок витрат на залишок ТМЦ. На підставі цього розрахунку встановлюється, чи не було випадків завищення або заниження витрат на ТМЦ з метою викривлення фінансових результатів.

В окремих випадках завданням контролю є вивчення економічної діяльності підприємства у взаємозв'язку з організаційно-технічними умовами з метою забезпечення збереження й ефективного використання матеріальних цінностей. Кількість способів та прийомів вивчення законності, доцільності й ефективності здійснення господарських операцій значна. Вони досить різноманітні та при їх застосуванні керуються особливостями господарської діяльності.

Висновок та пропозиції. Контроль повинен стати дієвим засобом у побудові конкурентоспроможної економіки сільського господарства.

Функціонування його системи на підприємстві є гарантом оптимізації його розвитку, ефективності діяльності та стабільності фінансового стану. У сільськогосподарських підприємствах існують деякі проблеми, що стосуються безпосередньо організації. Більшість підприємства АПК через незадовільний фінансовий стан, віддаленість від промислових центрів мають гостру проблему із залученням кваліфікованих спеціалістів. Тому вважаємо, що через деякий період часу аграрні формування будуть в змозі організувати відділ контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Батурина Н.А. Внутрихозяйственный контроль оборотного капитала хозяйствующего субъекта, его организационное обеспечение / Н.А.Батурина // Справочник экономиста. – 2005. - №9. – с.82-88.
 2. Дем'яненко М. Я. Концепція бухгалтерського обліку в сільському господарстві України: наукова доповідь / М. Я. Дем'яненко. – К.: ННЦ Інститут аграрної економіки УААН, 2008. – 32 с.
 3. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: Підручник. / О. В. Лишиленко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 632с.
 4. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку / Н. М. Малюга— Житомир: ЖДТУ, 2005. — 548 с.
 5. Моссаковський В. Б. Стан та шляхи удосконалення бухгалтерського обліку в Україні: монографія. / В.Б. Моссаковський. – К.: КСУ, 2008. – 320 с.
-